

Над різномірною галереєю лісових персонажів відчутний люблячий погляд Автора віршів збірки, які скеровані до адресата – до «молодої України».

Список використаних джерел

1. Сорока П. Денники: Натщесерце. Тернопіль: Астон, 2009. 163 с.
2. Сорока П. Денники 2004-2005 років. Тернопіль: СОРОКА, 2006. 364 с.
3. Сорока П. Лісова скарбничка. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 128 с.

ЧАС ВІЧНОСТІ І ЧАС ЛІТЕРАТУРИ У «ДЕННИКАХ»

ПЕТРА СОРОКИ

Куца Ольга Павлівна

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії і

методики української та світової літератури,

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка,

larkutsa@ukr.net

Петро Сорока неодноразово засвідчував свій письменницький нахил до творення сповідальних жанрів. Час написання «Денників» був для нього «воістину літературним часом». Їх популярність (протягом років публікування входили у десятку кращих книг року) зумовлена факторами, які потребують на сьогодні спеціального вивчення. У жанрі «Денників» треба було відкрити перед читачем «навстіж» найвразливіші місця своєї душі, пережиті «дивовижні стани». Петро Сорока добре знав «небезпеку» і «завчасність» публікування (сам про це зазначав) щоденників. Як «всеїдний читач», глибоко занурювався у текстуру сповідальних творів та у дослідницькі праці стосовно них українських та зарубіжних авторів – отже, «закони» жанру досконало знав. Як висловлювався у «Денниках», на сповідальний тон щоденників «негідник

ніколи не спроможний», щоденник «виказує натуру сильну, складну, ... суперечливу» [2, с. 220]. Працюючи над «Денниками», орієнтувався на досвідченого читача – «саме у досвідченого» вони могли викликати «прискорене серцебиття». «Досвідченого» могла зацікавлювати проблема Вічності, яка і викликала у душі автора «дивовижні стани».

Петро Сорока застерігав видавців і читачів, що «Денники» не белетристика, не есеїстика чи публіцистика, це – «роман душі». При уважному прочитанні їх можна інтерпретувати *літературою часу*, який (тобто час) постає у них суб'єктом, об'єктом і навіть знаряддям художнього зображення («час – це моє перо»). У «Денниках» є різні часові констатації, кожна з яких має свої жанрові особливості і свою пам'ять. Плин часу Петро Сорока штрихує здебільшого «кордонами» власного віку: «небо дитинства», двадцять років, тридцять, сорок, п'ятдесят років; далі «недовидимість», а ще далі – Вічність.

Відчувши потяг до творчості, автор «Денників» очікував «дива». На зміну часу його очікування приходив час роздумів про Вічність. Читача «Денників» майже дотиково пронизує лінія руху часу, який невинно і невблаганно – «наче брунатні хмари над Петриківським лісом» – прямує у Вічність. У «Денниках» виразнюється світоглядна концепція їх автора, сформована на засадах його підходів (на перших етапах творчості) до літератури, на пізніших – до часу як філософської категорії. «Вбити час» – це для Петра Сороки неприйнятна словесна формула, за якою в його уяві постає «кнайпа» і постмодерністи – хлопці «з претензіями, скептичною невдоволеністю і ненавистю до традицій, і потоптуванням святинь». У таких час вислизає з-під ніг уже «вбитим».

Письменникові потрібно так багато і так мало: про все сказати просто, щиро, світло, так, щоб навіть горобці зрозуміли у Грицівцях і Петриках. Концепція творчості у «Денниках» заявляється неодноразово: світла думка, яка не може бути висловленою неоригінально вже тому, що вона світла; форма – це складова думки; тому якщо думка світла, то форма уже спроектована і певною мірою умотивована; коли письменник починає з форми, то це як тіло без душі –

тоді він не відчуває часу; у «наші» часи, як і в часи Сковороди та Квітки-Основ'яненка, література повинна бути «моральною».

Петра Сороку особливо тривожив час «затіння» у літературі, який потрактований як час стрімкого падіння по вертикалі: «повна невіляція слова». Загалом форми викладу художнього часу у «Денниках» різні. Вони змінюються і вкладаються у певну часову смугу, на якій укладені мініновели, мініатюри, окрушини, етюди, замальовки, діалоги. Ритм в основі цієї системи форм часу є одним з найпомітніших рушіїв змістової енергії, яка формує «Денники» як цілісність, як систему. У складному переплетенні багаточасся найкращим для Петра Сороки час – час Літургії, під час якої він переживав зрівноваження неба і землі у своїй душі. Тоді він, як зізнається у «Денниках», приходив до повноти любові. Письмо про час Літургії наче набувало форми серцевого ритму: «Літургія з хорів. Погляд згори. Душа під куполом церкви... Разом з янголами... Це моє вознесіння...» [2, с. 17]. Час Літургії відкривав для автора «Денників» тайну Вічності, яку Господь закрит «на сто замків». Приходив час перейматися одним – душею.

Список використаних джерел

1. Сорока П. Голос з притвору. Денник. *Основа*. 2004. №34 (12). С. 65-102.
2. Сорока П. Денники 2004-2005 років. Тернопіль: СорокаА, 2006. 363 с.
3. Сорока П. Перед незримим вівтарем. Літературний денник. *Березіль*. 2004. № 10. С. 95-127.